

Sammenligning av sosiale faktorer, sosiodemografi og behandlingsmål hos pasienter med alkoholbrukslidelser og andre rusbrukslidelser: Resultater fra en nasjonal kartlegging av pasienter i døgnbasert rusbehandling.

En sammenligning av pasienter med primær alkoholbrukslidelse og andre typer rusbrukslidelser (primær avhengighet til illegale rusmidler), viser at pasienter som bruker illegale rusmidler er yngre, med lavere utdanning og uten arbeidsinntekt, og flere er i en ustabil boligsituasjon. I denne pasientgruppen er det også en høyere andel som rapporter et dårlig forhold til venner.

Hensikt

Alle ulike typer rusbrukslidelser har forskjellige karakteristika (WHO, 1992). Samtidig viser forskning at primær alkoholbrukslidelse (Alcohol Use Disorder/AUD) arter seg forskjellig fra andre rusbrukslidelser, blant annet når det gjelder den totale skadevirkningen lidelsen har på individet og samfunnet¹. I noen sammenhenger er det derfor relevant å betrakte AUD og andre rusbrukslidelser som to hovedgrupper av rusbrukslidelser.

Hovedmålet med denne studien var å sammenligne sosiale og sosiodemografiske karakteristika og behandlingsmål hos pasienter i tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) med primær AUD versus andre rusbrukslidelser.

Kunnskap om forskjeller mellom disse to hovedgruppene av pasienter er nyttig både i klinisk sammenheng og for forskning på pasientpopulasjonen.

BAKGRUNN

Personer som henvises til TSB har alvorlig og sammensatt rusproblematikk. Ved mange døgnklinikker er behandlingstilbudet tilpasset både personer med primær AUD og de som har andre rusbrukslidelser. Personer med AUD utgjør ca. 35-40 % av den totale pasientpopulasjonen i TSB i Norge².

En persons tilgjengelige ressurser, både de fysiske (som for eksempel bolig/økonomi) og sosiale (støtte fra venner/familie), kan ha betydning for hvor lett/vanskelig det er å oppnå gode resultater av rusbehandling. Slike faktorer kan også spille inn ved fastsetting av mål med behandlingen (f. eks å bli rusfri eller redusere forbruket.)

---

¹ Nutt, King & Philips, 2010.

² Statistikk fra Norsk pasientregister.

METODE OG GJENNOMFØRING

Studien benyttet data fra en nasjonal kartlegging av alle pasienter som var innlagt for behandling av rusavhengighet på en gitt dato (20. november 2012). Opplysninger om pasientene ble samlet inn av SINTEF Helse på oppdrag fra Helsedirektoratet. I alt 56 av landets 60 TSB klinikker deltok i tverrsnittsregistreringen. Kartleggingen ble gjennomført ved at ansvarlig behandler fylte ut et registreringsskjema for hver enkelt pasient, basert på opplysninger fra pasientjournalen supplert med informasjon gitt av pasienten.

I alt 1139 pasienter ble registrert. For 1093 pasienter var det registrert komplette opplysninger om primær rusbrukslidelse, og disse utgjorde utvalget i analysene.

Opplysninger om pasienten

Primær rusbrukslidelse

Opplysningene omfattet pasientens primære rusbrukslidelse (rusdiagnose i ICD-10) som var relevant for det gjeldende døgnoppholdet.

Demografiske og sosiodemografiske opplysninger

Demografiske og sosiodemografiske variabler omfattet kjønn; alder; sivil status; utdanningsnivå; inntektskilde og boligsituasjon.

Sosiale relasjoner

Pasienten svarte på følgende to spørsmål: a) «Hvordan er forholdet til familien din?»; b) «Hvordan er forholdet til vennene dine?» Svarene ble gitt på en 4-delt skala: «svært godt», «ganske godt», ganske dårlig», «veldig dårlig».

Behandlingsmål

Behandlingsmål omfattet opplysninger om pasientens hovedmål med behandlingen: a) Å bli rusfri eller b) Å redusere rusbruket. Eventuelle andre tilleggsmål ble også registrert. Disse omfattet: økt livskvalitet; redusere somatiske symptomer; opprettholde omsorg for egne barn, og annet (fritekst).

HOVEDFUNN

- Pasienter med primær AUD var *eldre* enn pasienter med andre rusbrukslidelser. For eksempel blant pasienter med AUD var 75% over 39 år. Bare 22% med andre rusbrukslidelser var i denne aldergruppen.

- Pasienter med AUD hadde *høyere utdanning*. For eksempel, 20% av pasientene med AUD hadde høyere utdanningsnivå, mens bare 3% av de med andre rusbrukslidelser.
- Blant pasienter med AUD var det flere som hadde *arbeidsinntekt og egen bolig*.
- Pasienter som mottok behandling for misbruk av illegale rusmidler rapporterte oftere at de hadde dårlig relasjon til venner, enn de med primær AUD.
- Blant personer med AUD var det en høyere andel som rapporterte redusert bruk som behandlingsmål (i motsetning til å bli rusfri). Men denne forskjellen mellom gruppene jevnet seg ut når de sosiale/sosiodemografiske forskjellene ble tatt i betraktning.

IMPLIKASJONER

Studien er et bidrag til økt innsikt i kjennetegn ved pasientpopulasjonen i TSB. Resultatene er relevante for forebygging, behandling og oppfølging av pasientene, og for forskning på pasientpopulasjonen.

Mange pasienter rapporterer at de har et dårlig forhold til vennene sine, og dette gjelder spesielt for pasienter med avhengighet til illegale rusmidler. Det kan være behov for målrettede tiltak for å hjelpe disse med å (re)etablere og bygge støttende rusfrie sosiale nettverk.

Referanse til artikkelen

Andersson, H.W., Lilleeng, S.E., & Ose, S.O. (2021). Comparison of social and sociodemographic characteristics and treatment goals of persons with alcohol versus drug use disorders: Result from a national census of inpatients in specialized treatment for substance use. *Addictive Behaviors Report*.